

Landskap: Skåne Upptecknare: Marie Richter
 Härad: Berättare: Anna Maria Persson
 Socken: Malmö Berättarens yrke: brodös
 Uppteckningsår: 1962 Född år 1900 i Malmö

Dop. s. 1.
 Kyrktågning. s. 1.
 Fivandet av födelsedag. s. 1.
 Bröllop. s. 1-2.
 Begravning. s. 2-3.
 Fivandet av årshögtiden. s. 4-7.
 Nöjen. s. 7.
 Tougsvandel ö. affärer. s. 7
 Bostaden m. m. s. 8-9.
 Arbetstiden. s. 9
 Lågbacken. s. 10.
 Socialhjälp. s. 10-11.
 Klaka gummor. s. 11-12.

ACC. N:R M. 16648: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Dopet förrättades efter aftonsången eller högmässan. Barnet sveptes in i en filt. Faddrar var anhöriga eller bekanta. "Det var inte modernt att ~~man~~^{de} gav något på den tiden, det var bistra tider." Fint folk hade kalas annars hade man kaffe hemma. Hörde t alas om ett riktigt festligt barndop utanför Malmö när föräldrarna som fått många pojkar fick en flicka.

Kyrktagning. "Mor berättade då jag var rätt gammal; om en kvinna på landet fått barn ansågs det inte fint att gå på gille om man inte varit kyrktagen efter barnafödseln." Kvinnan föll på knä vid kyrkporten. Prästen gick dit och sade "Herren bevare din utgång och din ingång." så restes hon upp och gick in. Hon hade svart klädsel. Prästen fodrade det på landet. 1920-talet.

Födelsedag. När jag fyllde år fyllde min far också år. Det var 11 nov. Vi åt alltid gås då. "Alltid något då, tårta eller så." "Bara de som hade det riktigt bra hade kalas."

Andra eller tredje lysningsdagen brukade folk tänka på presenter. Man fick "sådant som hörde hemmet till". Flickan fick ofta till

ACC. N:R M. 16648:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

en säng av sina föräldrar. Dyna, sticktäcke, lakan, madrass, för det mesta var allt köpt. En syster vigdes 1916 i Petri k:a var klädd i resdräkt och for omedelbart till Köpenhamn. Det var dubbelbröllop, väninnan hade inga släktingar. När systemen och svågern återvände var det "lite festligheter hemma". Litet smörgåsbord och risgröt. 1918 var det än svårare att skaffa allting. Bruden hade "bara enkel vanlig snygg finklänning". Den var vit och hon hade också slöja. Tårta och kaffe efter vigseln. 1923 gifte sig min bror som vigdes hemma. Skrivbordet var altare, bredvid det stod en låg pall att knäböja på. Vi hade dukat långbord hemma. Vid ändan en liten soffa, ovanför på väggen hade systrarna satt en liten bona, de hade även klätt rummet med girlander. Bruden hade vit crepe de chine eller sidenklänning. Jag hade broderad gåbortsklänning av ylle. Förr var den döde hemma till begravningen. Det var vita lakan i likrummet och vitt för fönstrena. När far dog 1919 gjordes skrivbordet om till altare med blommor och Kristusbild på. Ljus vid

ACC. N:R M. 16648:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

kistan. Vi skickade kort till fars syskon och mors syskon. Entreprenören svepte den döde." Han hade en skjorta på sig, som var hans egen, allt annat var av papper men såg ut som lakan." IOGT och fackföreningen (fadern snickare) var hemma och fick kaffe. Vi hade tårta från Banners konditori där min syster var kassörska. På tårtan var ett svart kors och kyrkklockor. "Sen när droskorna var komna så gick vi ner." Det var likvagn med hästar före. Ett par år efter blev det "bilbegravning." Gick i procession från sorgehuset, någon bar prestaverna. Sen kom de som följde efter från IOGT med fana och fackföreningen hade en fana, svenska flaggan bars också i tåget. Blommor och kransar. Blommor kastades också i graven som en sista hälsning.

1910 omkr. fick berättaren begravningskonfekt, det var svart papper och lite vitt och ett bibelspråk på.

1940 Begravningstårta med kyrkklockor på.

1943 Hade man procession endast från kapellet.

ACC. N:R M. 16648:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Midsommar. På skollovskolonin hade vi majstång vart år, lärarin-
nan brukade klä den. 1911 blev det ingen majstång, allt lövverk
var decimerat av stormen. Majstång på kafferna.

1920-talet slog Lucia igenom, fanns i realskolan, kom 1911 till
ungdomslogen. 1930-talet började Malmös Lucia att väljas.

Julen blåstes in på julafton 12- $\frac{1}{2}$ 1 och ut på tjugondag Knut.
Blåstes från balkongen på rådhuset. IOGT hade julfest med
paketauktion. Inte så vanligt med julgranar hos vanligt folk,
vi hade inte alltid heller. Julgranen köptes på torget. Små-
pojkar tjänade pengar på att bära hem den. "De vuxna som förstod
sig på det klädde granen." Pepparkaksgubbar och papperskaramel-
ler i den. Offentlig julgran senare. Husvärden satte vart
enda år upp en kärke på gården. Den satt på taket på ett litet
uthus. Inte vanligt annars med julkärke. "Husvärden var så där
ömhjärtad."

Där bakades lite extra, sockerkaka och
pepparnötter. Åt skinka, sylta och rödbetor. "Sylta lade mor själv
hon godkände ingen annan". "Hon köpte mellanfläsk och virade om

ACC. N:R M. 16648:57

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

och lade i saltlake," Den var mycket fet men vi måste äta.
Till jul köptes så mycket lutfisk att det räckte ända till
fastan. "Grötrim hade di då också". "Ät gröt, så blir du söt".
"Krigarn ingen fara fruktar, när han på avstånd risgröt luktar."
Om julklappsutdelning. Skedde efter kvällsmaten julafton. Det
var bara att vi gick fram och fick det. "När jag var sju år
fick min syster och jag varsitt hårband och var förtjusta."
"En gång fick jag en lappadocka och en hemmasnickrad vagga till."
Jag var så rädd om den. Skrev rim på paketen. "Då va där rim
som jag hitta på själv." Min syster tog ur Rimtusse.
"Någon klädde ut sig till tomte för den lillas skull." Gällde
ett syskonbarn, 1919.
Gravsmyckning till Märten, fars födelsedag, andra gick dit
närmre jul.
Tjänstefolk arbetade till 3-4 på julafton, tidigt om affärerna
stängde före 4 när jag var 10 - 11 år.
Det var alltid insamlingar till jul. Föreningen Jultomtarna

ACC. N:R M. 16648:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
—

samlade kläder o.d.l. till fattiga barn. En flicka i klassen fick en cheviotklänning och ett svart-och vitrutigt förkläde men det blev ganska fort förstört eftersom det var enda klänningen. Frälsningsarmen samlade också in med grytor.

Berättaren var inte i julotta förrän 1945. Brukade höra julbön i radio. När berättaren blev ensam med sin mor hade de stora furukvistar med evig hetsblommor på i en urna. "Under urnan ställdes min avlidna fars porträtt." Vi hade ljus överallt. På juldagen samlades alla syskonen hos mor.

De ringde in nyår i kyrkklockorna då som nu. När vi blev större var vi ibland borta. "Ibland läste jag då dikter som jag själv hade gjort," Klockan 12 .

Trettondagen. Plundrade julgranen då. Köldknäpp, kyndels-
mässknivde. Marie Bebådelsedag, helgdag.

Konditorierna sålde mycket bullar med kanel under fastan.

Påsk. Blå måndag, vit tisdag, vita veckan kom efteråt. "Lamm-
kottlett om det skulle vara nå't festligt." Äggen var gröna ett

ACC. N:R M. 16648:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

år, gula ett annat, koktes i teblad någon gång. Man köpte också färg. Lite enklare på långfredagen. Den dagen var inte kaffeer eller biografer öppna, därför var det lite mer folk i kyrkan.

Folk hade ingenting att roa sig med. Blev vad de själva hittade på. Vi hade piano, alltid var det någon som kunde spela, spelade bara när det var främmande. Mina bröder spelade fiol.

När jag var 7 år gick hela skolan på bio och såg en djurfilm. Teater. När jag var 8 år såg jag Cornevilles klockor, det var på Stadt Hamburg. Det var klätt med rött på barriären och ridån var röd. 12 år Värmlänningarna.

Till 1905 då det förbjöds var torg och saluhall öppna på söndagarna. I synnerhet där på lilla torg innan saluhallen kom till. Låg vid Torsgatan. På Stortorget var det fullt med stånd alla dagar. Droskstation med krubbor utanför Kramer.

Stora Nygatan "di som bodde där hade trädgård åt gatan". Prydnadsträdgård. Folk hade sina kolonier i Sofielund. Vi hade en

ACC. N:R M. 16648:8.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

tomt vid Bellevue, många köpte något eget där ute.

Trädgårdsmästare på Disponentgatan. Allmänna bärplocknings-
dagar fanns inte.

Huset där vi bodde kallades Gamla Lejonet , Hade förut varit
apotek. I köket kloak under järnvasken. Cementgolv, ränna i
golvet som gick mot kloaken. Inga bonade golv, linoleummatta
i ett finrum. "Sen började di förnissa allting ." Elektriskt
ljus fick vi 1915. Flyttade till Gryngatan, där fanns inte
ens el.ljus i trappan. Min syster frågade värden och så blev
det lagt in i trappuppgången samtidigt tillfrågades alla i
huset om de ville ha elektricitet. Vi var de enda som ville.
1917 fanns ingen fotogen att köpa, de köpte karbid och sedan
fanns inte det heller. Sedan började man allmänt lägga in
elektriskt.

Varje vecka gjorde mor rent. Storstädning två gånger om året.
Tvätthuset på gården. De flesta tvättade själva. Det fanns
vridmaskin att hyra i en affär. Man gick även bort och fick

ACC. N:R M. 16648:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

manglat. Man lade tvätten i buntar och betalade efter hur många stockar det blev i mangeln.

Renhållningsverk som hämtade soppor från gården fanns.

Badrum i lägenheten ej så vanligt. Offentliga badhus, Varmbadhuset Neptun, Centralbadet, Föreningshuset kallades Lackman. Man kunde hyra baddubletter. Frisörskor fanns, kunde beställa kamning.

Mor bakade en gång i veckan, en del bröd köptes alltid.

Då hade man 10 tim. arbetsdag, kontoren höll på till 7 på kvällen. Folk hade inte ens semester. "Vi hade vårt nöje på IOGT." Min far hade semester första gången 1915. Innan dess ingen lag på semester, enskilda firmor hade det tidigare. Fadern snickare fast anställd. Andra semestern reste vi till Kristianstad. Sommarnöjen fanns knappt. Dottern till ägaren av en snickerifabrik Kata (Karla ?) Dalström förstod själv att arbetarna "hade tråkigt". "Hon hade sällskap med en av arbetarna." Höll föredrag om arbetarnas villkor under

ACC. N:R M. 16648:10.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

krigsåren. Det var väl på Folkets Hüs.

Där ute på galgbacken påstod de förr i tiden att det spökade. Ingen socialhjälp. Många gamla gick omkring, nästan var gård hade någon som kom, alla visste när han satt där att han ville ha något. De som hade det bra skickade ner jungfrun med middag. Andra gick ner med kaffe och bröd t.ex. Han bodde nog lite var han kunde. En gång låg han i snickarverkstaden som var övergiven och skulle rivas. Fattighuset låg förr på Västergatan. Staden tog helt hand om dem som bodde där. De betalade inte för sig och var riktiga "hjon". Nya fattighuset byggdes 1920. Min bror var där och hade julgranständning. En gammal man sade då till honom: "Rent och fint är det och mat får vi." Efter första världskriget fick barn inte gå och tigga. De vuxna skulle man inte heller ge pengar utan hänvisa dem pastorsexpeditionerna där de fick kuponger att få mat för. Nödhjälpssarbete fanns först under krigsåren. Det räckte inte till för alla. Efter Kreuger-kraschen gick konto-

ACC. N:R M. 16648 : //

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

rister (ansett yrke) omkring på gatorna och sålde kuvert t.ex. för att slippa tigga.

Modern till en klasskamrat arbetade på fabrik. Barnen i klassen fick frivilligt anmäla sig till att ta hem henne på middag.

Flickan började sedan stjäla i hemmen och hämtades till polisstationen och fick tre rapp. Detta skedde 1909. Ett par år senare kom barnavårdsnämnden till. En annan flicka som var föräldralös inackorderades så länge folk ville ha henne. Ofta tog de sådana flickor för att få passat mindre barn i familjen.

Man trodde allmänt mer på kloka gummor än på läkare.

Berättaren som sedan barndomen varit sjuklig ordinerades av en läkare salta bad, råa äggulor och mycket grönsaker. Grannarna trodde mer på fett fläsk som det var "kraft" i och gav råd om kloka gummor. En fru var självlärd och hade någon dekokt. En annan ordinerade järnpulver i lingonsylt. Järnet fick man av att fila av nycklar o.dl. Det skulle förtäras efter midnatt men innan solen gick upp. Tre nätter i rad och tre nätters

ACC. N:R M. 16648:12.

mellanrum, kuren skulle upprepas tre gånger. De kloka gummorna blev sedan förbjudna. En klok gumma fick vara kvar, hon var erkänd av läkarna. En läkare skickade särskilt svåra fall till fru EWers. Hon hade mottagning i ett enda rum utan avskärmning för avklädsel. Borta i ena ändan av rummet höll hon till och skulle smörja någon dekokt på med tesked.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND